

Recreatietoervaart in het IJsselmeergebied

De kwaliteit van jachthavens, watersportkernen en bestedingen, de mening van 787 passanten en ligplaatshouders

Voorwoord

In de zomer en het naseizoen van 2013 hebben 787 passanten en ligplaatshouders in 13 havens in het IJsselmeergebied meegedaan aan een onderzoek naar de kwaliteit van jachthavens en watersportkernen. Waarom komt men naar een bepaalde plaats, wat zijn de bezoekmotieven? Zijn er mogelijkheden om de kwaliteit te verbeteren? Hoeveel heeft men tijdens het verblijf per dag uitgegeven en waaraan? Het is crisis, de watersporter vergrijsst, welke invloed heeft dat op het gedrag? Maken meer mensen gebruik van de boot, gaat men minder varen, is men van plan de boot te verkopen? Actuele vragen die niet eerder zijn gesteld of voor het laatst in 1993 en 2002, meer dan 10 jaar geleden!

Na 50 jaar stagneert de groei van het aantal boten in Nederland en daardoor ontstaat een nieuwe situatie en ook een nieuwe uitdaging. De kwaliteit van een vaargebied wordt niet alleen bepaald door de vaarmogelijkheden. De kwaliteit, sfeer en belevingswaarde van de aangrenzende steden, dorpen, en jachthavens, de bezienswaardigheden en de verbindingen met het achterland gaan een belangrijke, misschien wel doorslaggevende rol spelen. Amsterdam heeft onlangs voorgesteld watersporters die via het basistoervaartnet de stad passeren € 20 in rekening te brengen. Anderzijds heeft de gemeente Súdwest Fryslân de brug- en sluisgelden afgeschaft. Wat is wijsheid?

Wij gingen er tot nu toe van uit dat passanten (per boot), afhankelijk van de locatie, gemiddeld ca. € 90 - € 95 per dag besteden. Opvarenden van charterschepen zouden volgens de BBZ ca. € 27 per persoon per dag uitgeven. Volgens onderzoek van ACP leveren riviercruiseschepen per "call" (bezoek van een schip aan een stad) een omzet op van ca. € 6.700. Genoemde bestedingen zijn belangrijk voor de havens, maar ook voor de plaatselijke middenstand. Er zijn dorpen en zelfs steden aan te wijzen waar winkels en horecabedrijven bestaansrecht hebben dankzij de bestedingen van bezoekers in de zomer en in het voor- en naseizoen. Ook de bewoners profiteren, zonder toeristen zou het winkelaanbod er anders uitzien. Daarmee krijgt de discussie een politieke lading. Is het zinvol om te investeren in de kwaliteit van voorzieningen met als doel het aantal toeristen te vergroten en/of de verblijftijd te verlengen? Of kunnen deze "niet ingezetenen" bijvoorbeeld via de toeristenbelasting een bijdrage leveren aan het oplossen van het tekort in de gemeentelijke begroting?

Wij zijn de jachthavens die aan dit onderzoek hebben meegedaan dankbaar. Zonder hun inzet en financiële bijdrage had dit onderzoek niet plaats kunnen vinden. Dat geldt ook voor de passanten en ligplaatshouders die bereid waren de vragen te beantwoorden. Voor het uitbrengen van deze rapportage is, behalve van de deelnemende havens, een bijdrage ontvangen van de gemeente Enkhuisen.

Copyright: Publicatie van resultaten uit dit onderzoek is alleen toegestaan met bronvermelding. Het is niet de bedoeling de methodiek en de vragen te kopiëren.

Opgesteld door:

Bataviahaven 1, 8242 PR Lelystad
T 0320-218847, F 0320-281308
E info@waterrecreatieadvies.nl
www.waterrecreatieadvies.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Opzet en respons van het onderzoek	2
3.	Algemene vragen	4
4.	Vragen over de haven	14
5.	Vragen over de plaats (stad/dorp)	20
6.	Vragen over de omgeving	29
7.	Vragen over de bestedingen	32
8.	Vragen over de toekomstverwachting	36
9.	Samenvatting en conclusies	40

1. Inleiding

In het Voorwoord is al aangegeven wat de aanleiding was voor dit onderzoek. Bestedingen van toeristen dragen bij aan het in stand houden van voorzieningen en goede voorzieningen zijn mede bepalend voor een prettige woon- en leefomgeving. In 2002 heeft Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte in Wageningen in opdracht van de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV) van Rijkswaterstaat het rapport 'Recreatietoervaart; 9 jaar later' uitgegeven. Dat was een vervolg op het onderzoek 'Recreatietoervaart: de moeite waard' uit 1994 in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Gegevens over bestedingen van watersporters die nu in Nederland worden gebruikt, zijn ontstaan door extrapolatie uit bovengenoemde onderzoeken.

In 2002 heeft Waterrecreatie Advies in het IJsselmeergebied en de Waddenzee onderzoek gedaan naar het vaargedrag en de motieven van watersporters om in genoemde gebieden te varen. Dat onderzoek is daarna herhaald onder watersporters op de Noordzee (2003), de Randmeren en Flevoland (2006), de provincie Fryslân (2007) en het Deltagebied (2008).

Grootschalige onderzoeken onder watersporters in Nederland zijn schaars. Het aantal boten in Nederland wordt geschat op ca. 500.000¹. Het aantal jachthavens in Nederland met meer dan 20 ligplaatsen wordt door Waterrecreatie Advies geschat op ca. 1.300, het totale aantal ligplaatsen op 180.000². Sinds 1994 wordt in het IJsselmeergebied onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van de watersport. Uit de laatste rapportage in 2012³ bleek dat het aantal boten in het IJsselmeergebied sinds 2010 met 500 was gedaald (zeilboten -700, motorboten + 200, saldo: -500). Op een totaal van 32.400 boten in de 242 jachthavens in het gebied (hoofd- en nevenactiviteit) was het nog geen ramp, maar het was wel schrikken. Voor het eerst in de geschiedenis van de watersport krimpt het botenbestand. Er worden door makelaars en particulieren meer boten naar het buitenland verkocht, dan er in Nederland bij komen. Het aantal passanten en sluispassages daalde al langer. Dat heeft te maken met veranderingen in het vaargedrag van watersporters en met de vergrijzing.

Voor jachthavens, maar ook voor de steden en watersportkernen in het IJsselmeergebied is het belangrijk dat de ligplaatshouders en passanten tevreden zijn over het aanbod aan voorzieningen, de kwaliteit, de prijs en de dienstverlening. Als dat goed is, komt men terug en/of blijft men langer liggen. Daarnaast speelt de sfeer, mogelijke vaarroutes, de bevaarbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit van het gebied waarin men vaart een belangrijke rol. Het IJsselmeergebied is wat dat betreft anders dan de Waddenzee, het Deltagebied of bijvoorbeeld de Friese meren. Dit onderzoek gaat over de kwaliteit van- en de bestedingen in de "knooppunten", niet over het vaargebied. De knooppunten zijn in belangrijke mate mede bepalend voor de kwaliteit van het hele gebied. In de knooppunten wordt het geld uitgegeven...

¹ Onderzoek aantal recreatievaartuigen in Nederland (2005, Waterrecreatie Advies in opdracht van het Ministerie van LNV)

² Op basis van onderzoek van Waterrecreatie Advies onder bijna 1.000 jachthavens in Nederland met in totaal 130.000 ligplaatsen

³ Ontwikkeling watersport IJsselmeergebied 2012, Waterrecreatie Advies in opdracht van de provincies Noord-Holland, Fryslân, Flevoland, Overijssel en Gelderland

2. Opzet van het onderzoek en respons

Aan dit onderzoek hebben tussen 1 juli en 1 oktober 2013 787 passanten en ligplaatshouders in 13 jachthavens meegedaan. Deelnemende havens waren: Marina Muiderzand in Almere; Stichting Jachthaven Andijk; de Gemeentehaven, de Buyshaven van de KNRZV en de Compagnieshaven in Enkhuisen; de Gemeentehaven in Hoorn; Watersportcentrum de Zeilhoek in Katwoude/Monnickendam; Jachthaven Waterland in Monnickendam; de Bataviahaven in Lelystad; Marina Makkum; Marina Volendam en de Gemeentehavens in Vollenhove en Blokzijl. De laatste twee havens hebben o.a. meegedaan omdat de gemeente Steenwijkerland bezig is met een nieuwe visie op de stadsranden waarbij de kwaliteit van de havens en het waterfront een belangrijke rol speelt. De passanten in deze twee plaatsen, vooral motorboten, waren deels op doortocht van o.a. de Hollandse Plassen naar de Friese Meren of omgekeerd. Daarmee werd het gebrek aan deelnemers in de Randmeren gecompenseerd en kunnen uitspraken worden gedaan over motorboten en over zeilboten in “het IJsselmeergebied”.

Er zijn meerdere mogelijkheden om gegevens binnen te halen. Voor onderzoek onder gebruikers heeft Waterrecreatie Advies tot nu toe altijd gebruik gemaakt van geprinte vragenformulieren die via jachthavens (en sluizen) werden verspreid. Bij het vragenformulier werd een toelichting gevoegd en een antwoordenvolp waarin men de ingevulde vragenformulieren naar Waterrecreatie Advies kon terugsturen. Inleveren bij de havenmeester kon natuurlijk ook. De verwerking van de geretourneerde formulieren is tijdrovend (en kostbaar) omdat de uitkomsten daarna nog digitaal moeten worden verwerkt. Een andere manier is het afnemen van interviews. Het succes daarvan is afhankelijk van het aantal vragen, de mogelijkheden en de bereidheid van mensen om op een bepaald moment mee te werken. Ook deze methode is kostbaar als men een behoorlijke respons wil halen. Omdat tegenwoordig veel mensen gebruik maken van WIFI, een laptop aan boord hebben of een telefoon met een internetverbinding zijn nu als proef twee methoden gebruikt om de informatie binnen te halen. Gegevens konden op een geprint vragenformulier worden ingevuld en vervolgens worden ingeleverd bij de havenmeester. Een variant was “digitaal”. Via een in het havenkantoor zichtbare en/of op de toelichting getoonde QR-code of www.waterrecreatieadvies.nl/onderzoek kwam men bij een digitale vragenlijst terecht. Volgens betrokken havens was het digitaal invullen van de vragen prima te doen en de methodiek gebruikersvriendelijk. Dat de respons per haven verschillen vertoonde, werd veroorzaakt door bijzondere omstandigheden.

Omdat 16,5% van de ligplaatshouders in het IJsselmeergebied uit Duitsland komt, zijn de vragen ook in het Duits vertaald. Sommige Duitsers hebben een Nederlandse vragenlijst ingevuld. Aan het eind van de vragenlijst is gevraagd of men belangstelling had voor de resultaten van het onderzoek en/of men vaker aan een onderzoek van Waterrecreatie Advies wilde deelnemen. Uit de geleverde e-mail adressen kon o.a. worden afgeleid of men in Nederland of Duitsland woonde.

Er zijn 718 Nederlandstalige formulieren ontvangen, waarvan 157 digitaal werden ingevuld, de rest schriftelijk. Van de 69 Duitse respondenten hebben twee de digitale versie ingevuld.

	Digitaal	Schriftelijk	Totaal
Nederlands	157	561	718
Duits	2	67	69
Totaal	159	628	787

Op basis van onder meer de gekozen of geschreven taal, de vaste ligplaats en het e-mail adres hebben naar schatting 92 buitenlanders (in ieder geval één Zwitser, 69 Duitsers en 14 Belgen) aan het onderzoek deelgenomen. Dat is bijna 12% van het aantal deelnemers. 52% van de respondenten heeft een vaste ligplaats in het IJsselmeergebied, de andere 48% komt uit de rest van Nederland, Duitsland, Zwitserland en België.

De deelnemende havens hebben bij voldoende respons in de afgelopen maanden een “eigen rapportage” ontvangen met de (getotaliseerde) antwoorden en opmerkingen van de passanten en ligplaatshouders over de haven, de stad, het achterland en hun toekomstverwachtingen.

De opmerkingen per haven en per stad vertonen duidelijke verschillen. Ieder kan dus bij de eigen situatie en gemaakte opmerkingen passende maatregelen nemen. In Andijk en Lelystad was de respons door omstandigheden te laag om een "eigen rapportage" te maken. De antwoorden zijn in de deze totaalrapportage wel meegenomen. Verder zijn in deze rapportage de resultaten van de drie jachthavens in Enkhuizen getotaliseerd en ook de resultaten van Jachthaven Waterland in Monnickendam en Watersportcentrum Katwoude zijn bij elkaar opgeteld.

Is het onderzoek "statistisch verantwoord" of de steekproef "representatief" voor de steden, de havens, of het IJsselmeergebied? Geeft het een beeld van "de Nederlandse watersporter", van passanten of van ligplaatshouders? In een vergelijkbaar onderzoek in 2012 in Duitsland met een respons van 187 booteigenaren⁴ werd over steekproeven het volgende geconcludeerd:

"Die Stichproben sowohl für die Bootseigner als auch für die Charterkunden können als brauchbare Abbildungen der Hafenkunden auf Segelyachten an Nord und Ostsee interpretiert werden. Die Einzelanalysen aber auch die Kommentare werden zeigen, dass die Anforderungen von Bootseignern und Charterkunden an die Häfen sich in den wichtigen Punkten kaum unterscheiden und dass viele als sehr wichtig beurteilte Aspekte in den Angeboten der Häfen eigentlich zu den Selbstverständlichkeiten gehören sollten. In einigen Fällen wird aber auch deutlich, dass die Prioritäten der Hafenkunden die Hafенbetreiber veranlassen müssten, über die Gestaltung ihres Angebotes nachzudenken".

Ook dit onderzoek is een steekproef. Bijna 800 passanten en ligplaatshouders met een zeil- of motorboot hebben meegedaan en dat zijn in vergelijking met andere onderzoeken in de watersport, zeker binnen deze doelgeroepen, veel. Hoe groter de respons (N) op bepaalde vragen, hoe kleiner de mogelijke afwijkingen en omgekeerd. In het IJsselmeergebied is het percentage zeilboten in jachthavens (67%), iets lager dan bij deze mix van ligplaatshouders en passanten (71%). Ca. 50% van de respondenten heeft een vaste ligplaats in het IJsselmeergebied, de anderen komen uit heel Nederland en uit het buitenland. Door vragen te herhalen uit onderzoeken in 1993 en 2002 ontstaat inzicht in trends. De uitkomsten geven stof tot nadenken. Wij denken dat deze rapportage een realistisch beeld geeft van wat er aan de hand is in het IJsselmeergebied en in Nederland. Voor meer en beter vergelijkingsmateriaal is nader onderzoek gewenst, in meer steden en watersportkernen of onderzoek in andere vaargebieden. Er is ervaring opgedaan met verschillende methodieken. Met de opgedane kennis en ervaringen kan bij vervolgonderzoek gebruik gemaakt worden.

De vragen die door ons aan de watersporters zijn gesteld, zijn in navolgende rapportage onderstreept weergegeven. Niet iedereen heeft alle vragen beantwoord. Voor de duidelijkheid staat daarom per vraag de respons (= N) vermeld.

De vragen zijn onderverdeeld in een aantal categorieën:

- Algemene vragen over de schipper, de boot en het vaargedrag
- Vragen over de haven
- Vragen over de plaats (stad/dorp)
- Vragen over de omgeving
- Vragen over de bestedingen
- Vragen over de toekomstverwachting

⁴ FVSF-Forschungsbericht Nr. 5, Forschungsvereinigung für die Sport- und Freizeitschiffahrt e.V. (FVSF), ISSN 1867 - 8068 Anforderungen an Yachthäfen Ergebnisse einer Internetumfrage, Dipl.-Ing. Dr. Wolf-Dieter Mell, Februar 2013

3. Algemene vragen

Bent u een vaste ligplaatshouder in deze haven of passant?

N = 787

	Aantal	%
Ligplaatshouders	186	24
Passanten	601	76
Totaal	787	100

76% van de formulieren is door passanten ingevuld, de overige 24% door ligplaatshouders.

Plaats	Ligplaats houder	Passant	Totaal	Ligplaats houder	Passant
Almere	28	11	39	72%	28%
Andijk	8	0	8	100%	0%
Blokszijl	6	84	90	7%	93%
Enkhuizen	25	184	209	12%	88%
Hoorn	0	25	25	0%	100%
Lelystad	0	6	6	0%	100%
Makkum	45	12	57	79%	21%
Monnickendam	27	78	105	26%	74%
Volendam	42	158	200	21%	79%
Vollenhove	5	43	48	10%	90%
Totaal	186	601	787	24%	76%

De drie havens in Enkhuizen zijn bij elkaar opgeteld, Marina Volendam had dus de hoogste respons. Dit is een "gunfactor" mede te danken aan het enthousiasme van de havenmeester richting passanten om aan het onderzoek mee te doen. Verder bleek dat de passanten voor vertrek in Volendam nog een sleutel in moesten leveren om een borg terug te krijgen. Ook dat heeft geholpen.

Bent u eerder als passant in deze haven geweest?

N = 548 (Deze vraag gold alleen voor passanten)

	Aantal	%
Ja	398	73
Nee	150	27
Totaal	548	100

Van de 548 passanten zijn er 398 eerder in de aan het onderzoek deelnemende haven(s) geweest, 27% kwam er voor het eerst. Uit een nadere analyse blijkt dat vooral Lelystad (60%), Monnickendam (56%), Volendam (39%) en Makkum (33%) de meeste nieuwe passanten trekken.

Hoeveel nachten verwacht u deze keer in de haven te blijven?

N = 542 (Deze vraag gold alleen voor passanten)

Gemiddeld heeft men aangegeven 1,8 nachten in deze havens te verblijven. Er is 306 keer ingevuld dat men 1 nacht wilde blijven. 43% van de respondenten blijft langer dan 1 nacht.

Plaats	Gem. aantal nachten	N
Almere	1,4	11
Blokszijl	1,9	76
Enkhuizen	1,9	169
Hoorn	1,7	23
Lelystad	1,6	5
Makkum	3,9	12
Monnickendam	2,0	64
Volendam	1,5	144
Vollenhove	1,8	38
Totaal	1,8	542

Waar is de vaste zomerligplaats van de boot?

N = 532 (Deze vraag gold alleen voor passanten)

Aalsmeer	6	Groningen	1	Oldemarkt	3
Akersloot	4	Grou	4	Oostende (B)	1
Akkrum	2	Haarlem	6	Oostzaan	1
Aldeboarn	1	Harderwijk	5	Oppenhuizen	1
Almelo	1	Harlingen	1	Ossenzijl	1
Almere	36	Hasselt	5	Ouddorp	1
Alphen a/d Rijn	1	Heeg	3	Oude Wetering	1
Amsterdam	9	Heerenveen	2	Ouderkerk a/d Amstel	1
Andel	2	Hellevoetsluis	3	Putten	3
Andijk	4	Hemelum	1	Ravenstein	1
Antwerpen (B)	3	Hengelo	1	Reeuwijk	1
Arnemuiden	1	Hindeloopen	4	Roelofarendsveen	2
Augustinusga	1	Hoorn	11	Roermond	1
Baarn	2	Huizen	22	Rotterdam	2
Balk	6	Jirnsum	4	Scharendijke	1
Belt Schutsloot	2	Joure	1	Schellingwoude	1
Biddinghuizen	2	Kaag	1	Scheveningen	1
Blankenberge (B)	1	Kampen	9	Schokkerhaven	1
Blokszijl	1	Kamperland	1	's-Hertogenbosch	1
Bochum (D)	1	Katwijk aan zee	1	Sint Annaland	1
Bovenkarspel	1	Kerkdriel	1	Sleuwijk	2
Breukelen	1	Kiel (D)	1	Sloten	2
Brouwershaven	2	Kortenhoef	1	Sneek	9
Bruinisse	1	Kortgene	1	Spaarndam	1

Colijnsplaat	1	Koudum	6	Spakenburg	2
De Woude	1	Kraggenburg	2	St. Nicolaasga	7
Delfzijl	1	Krimpen a/d Lek	1	Stavoren	6
Den Bosch	1	Krommenie	1	Steenwijk	3
Den Haag	1	Kudelstaart	1	Stevensweert	1
Den Oever	1	Kuikhorne	1	Strijensas	2
Diemen	1	Langweer	1	Ter Aar	1
Doesburg	1	Lauwersoog	3	Terherne	3
Dokkumer Nieuwe Zijlen	1	Leeuwarden	4	Uitdam	1
Drimmelen	4	Leidschendam- Voorburg	1	Uitgeest	3
Dronten	5	Leimuiden	1	Uithoorn	1
Durgerdam	2	Lelystad	39	Uitwellingerga	5
Echtenerbrug	4	Lemmer	23	Urk	7
Edam	1	Lithoijen	1	Vegelinsoord	1
Eelderwolde	1	Loosdrecht	6	Vinkeveen	1
Eemnes	3	Maarssen	1	Vlieland	1
Eernewoude	1	Maastricht	1	Volendam	3
Elahuizen	2	Makkum	7	Wanneperveen	1
Elburg	1	Marknesse	1	Warmond	4
Emden (D)	2	Maurik	1	Warns	9
Enkhuizen	7	Medemblik	7	Wartena	1
Erica	1	Meppel	1	Wijk bij Duurstede	1
Ermelo	6	Middenmeer	1	Willemstad	1
Fijnaart	1	Monnickendam	12	Woerden	1
Follega	1	Muiden	1	Wolphaartsdijk	2
Franeker	2	Naarden	14	Wolvega	1
Gaastmeer	1	Nagele	3	Workum	8
Genemuiden	2	Nieuwkoop	1	Woubrugge	3
Giesbeek	1	Nieuwpoort (B)	1	Woudsend	8
Giethoorn	1	Niftrik	1	Zeewolde	4
Gouda	1	Nijkerk	1	Zutphen	1
Goudswaard	2	Oegstgeest	1	Zwartsluis	9
Grave	1	Ohé en Laak	1	Totaal	532

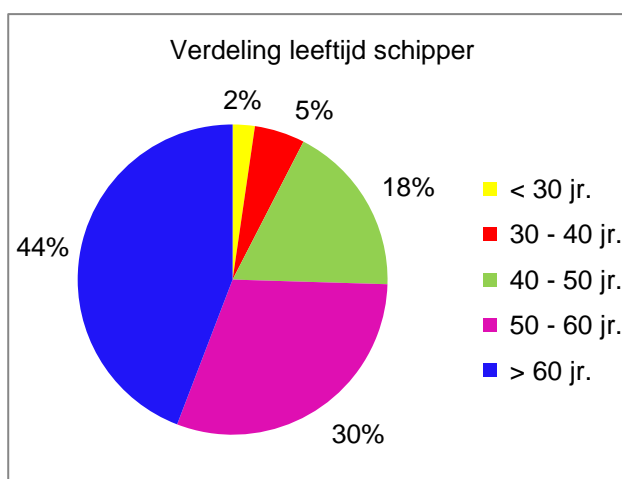
Er zijn 4 Belgische en 3 Duitse plaatsen genoemd. Bijna 2% van de passanten had dus een vaste ligplaats in het buitenland, minder dan in 1993 (6%) en in 2002 (3,5%)⁵. 52% heeft een vaste ligplaats in het IJsselmeergebied, 48% komt uit de rest van Nederland of uit het buitenland.

⁵ 'Recreatiertoervaart: de moeite waard', Staring Centrum (1993) en 'Recreatiertoervaart; 9 jaar later', Alterra (2002)

Wat is de leeftijd van de schipper?

N = 781

	Aantal	%
jonger dan 30 jaar	18	2
30 - 40 jaar	41	5
40 - 50 jaar	140	18
50 - 60 jaar	237	30
ouder dan 60 jaar	345	44
Totaal	781	100

De grootste groep respondenten is ouder dan 60 jaar, daarna volgt de categorie van tussen de 50 en de 60 jaar. Een kwart is jonger dan 50 jaar.

Deze vraag is eerder gesteld in het onderzoek 'Recreatiertoervaart: de moeite waard' (1993) en 'Recreatiertoervaart; 9 jaar later' (2002). De vraag is ook gesteld in het onderzoek 'Vaargedrag IJsselmeergebied en Waddenzee' (2002).

	1993		2002		2002 (IJ&W)		2013	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
jonger dan 30 jaar	112	10	70	5	37	4	18	2
30 - 40 jaar	202	18	185	13	94	11	41	5
40 - 50 jaar	416	37	349	24	174	21	140	18
50 - 60 jaar	393	35	843	58	343	40	237	30
ouder dan 60 jaar					199	23	345	44
Totaal	1.124	100	1.447	100	847	100	781	100

Uit de vier onderzoeken blijkt dat de vergrijzing binnen de grote watersport in Nederland snel gaat. Het resultaat in de tabel in 1993 en 2002 betreft het gemiddelde van alle deelnemers aan genoemde toervaartonderzoeken in heel Nederland (N totaal). De resultaten in de kolom 2002 (IJ&W) betreft de deelnemers aan het onderzoek naar het vaargedrag in het IJsselmeergebied en de Waddenzee. De deelnemers aan dit onderzoek vormen een mix van ligplaatshouders uit het IJsselmeergebied en passanten uit de rest van Nederland en het buitenland zoals blijkt uit de vraag naar de vaste zomerligplaats van de boot. Uit een nadere analyse bleek dat er qua leeftijd nauwelijks verschil bestaat tussen de passanten en ligplaatshouders die aan dit onderzoek hebben deelgenomen.

Het betreft hier "de grote watersport", mensen die met een (kajuit- of open-) zeilboot of motorboot in een jachthaven liggen of bij een eigen (vakantie)woning. Het gaat dus niet over sportvissers, (kite)surfers, kanovaarders, sportduikers of andere soorten watersporters. Over jongeren en watersport heeft Waterrecreatie Advies in 2012 een onderzoek gedaan in opdracht van de provincie Fryslân⁶. In 2013 werd in opdracht van de gemeente Den Haag onderzoek gedaan naar de wensen van watersporters op de stranden⁷. De meer extreme/spannende sporten zoals golfsurfen en kitesurfen trekken veel jongeren aan, deze sporten groeien. Ook sportvissen blijkt populair te zijn onder jongeren.

⁶ 'Jongeren en watersport', op zoek naar gegevens. Waterrecreatie Advies, september 2012

⁷ Gebruikersonderzoek watersport Haagse stranden, Waterrecreatie Advies, december 2013

Met hoeveel personen bent u meestal aan boord?

N = 783

Men geeft aan dat men met gemiddeld met 2,4 personen aan boord is.

Plaats	Gem. aantal personen aan boord	N
Almere	2,3	39
Andijk	1,8	8
Blokzijl	2,3	89
Enkhuizen	2,3	207
Hoorn	2,4	25
Lelystad	2,3	6
Makkum	2,4	57
Monnickendam	2,3	104
Volendam	2,7	200
Vollenhove	2,3	48
Totaal	2,4	783

	1993	2002	2002 (IJ&W)	2013
Zeilboten	3,0	2,9	2,5	2,4
Motorboten	2,8	2,6	2,5	2,3
Totaal	2,9	2,7	2,5	2,4

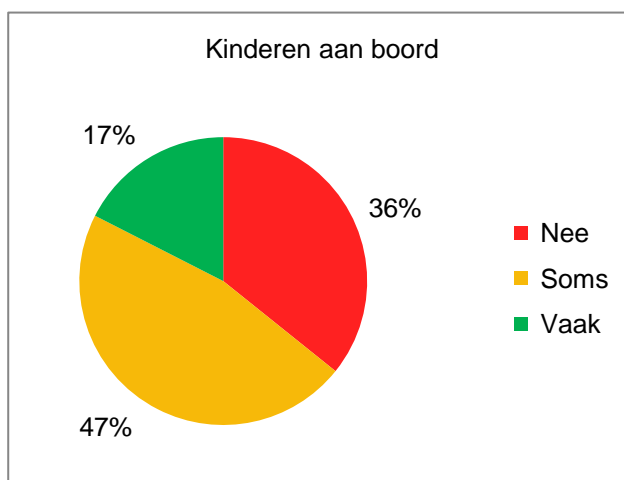
Het gemiddeld aantal personen aan boord daalt. Uitschieters zijn Andijk (1,8), maar dat zijn ligplaatshouders en Volendam (2,7).

Gaan er wel eens kinderen mee?

N = 783

	Aantal	%
Nee	280	36
Soms	366	47
Vaak	137	17
Totaal	783	100

503 personen (64%) geven aan dat er wel eens kinderen aan boord zijn.

	2002 (IJ&W)		2013	
	Aantal	%	Aantal	%
Zeilboten	155	18%	98	13%
Motorboten	26	3%	39	5%
Totaal	181	21%	137	17%

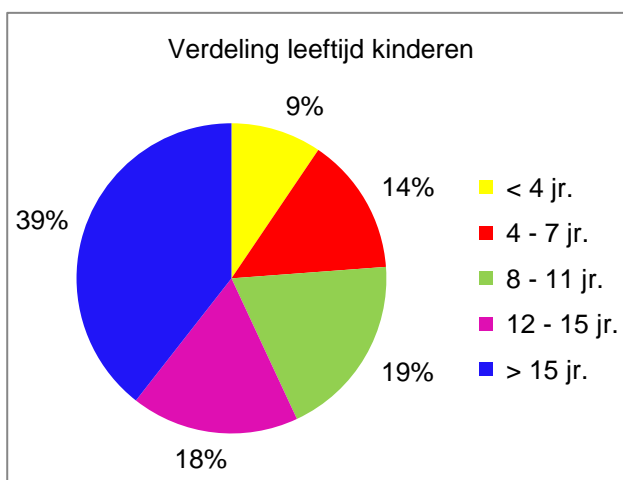
Deze vraag is met een klein nuanceverschil eerder gesteld in het 'Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied en Waddenzee' in 2002. Het aantal meevarende kinderen op zeiljachten daalt, het aantal kinderen op motorboten neemt toe. Kleinkinderen?

Zo ja, in welke leeftijdsgroep(en)? (Meerdere antwoorden mogelijk)

N = 491

	Aantal	%
jonger dan 4 jaar	60	9
4 - 7 jaar	91	14
8 - 11 jaar	122	19
12 - 15 jaar	111	18
ouder dan 15 jaar	250	39
Totaal	634	100

Door 491 deelnemers is 634 maal een leeftijdscategorie aangegeven. De grootste groep kinderen aan boord is ouder dan 15. Men heeft 384 maal (61%) een leeftijdscategorie tot 15 jaar aangekruist.

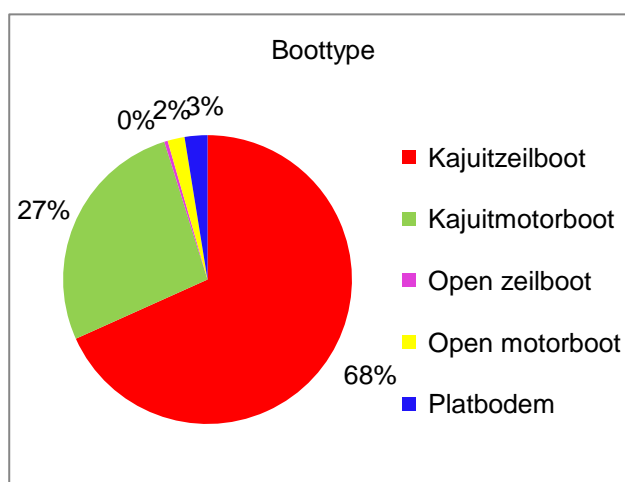
Plaats	< 4 jr.	4 - 7 jr.	8 - 11 jr.	12 - 15 jr.	> 15 jr.	Totaal	N
Almere	19%	14%	8%	16%	43%	100%	32
Andijk	50%	0%	50%	0%	0%	100%	2
Blokzijl	10%	17%	22%	12%	39%	100%	44
Enkhuizen	8%	16%	16%	17%	44%	100%	129
Hoorn	6%	6%	6%	18%	65%	100%	15
Lelystad	0%	0%	0%	50%	50%	100%	2
Makkum	2%	13%	29%	24%	33%	100%	41
Monnickendam	15%	10%	18%	16%	41%	100%	63
Volendam	8%	16%	22%	18%	36%	100%	131
Vollenhove	10%	17%	24%	19%	31%	100%	32
Totaal	9%	14%	19%	18%	39%	100%	491

Als Lelystad en Andijk buiten beschouwing worden gelaten (te lage respons), dan vallen in ieder geval een paar getallen op. Jonge kinderen in Almere en Monnickendam en "oudere" kinderen in Hoorn. Bijna 40% van de kinderen aan boord is ouder dan 15 jaar. Waardevolle bemanningsleden, watersporters van de toekomst?

Welk type boot heeft u?

N = 785

	Aantal	%
Kajuitzeilboot	536	68
Kajuitmotorboot	211	27
Open zeilboot	3	0
Open motorboot	15	2
Platbodem	20	3
Totaal	785	100

Als platbodems, open zeilboten en kajuitzeilboten tot de zeilboten worden gerekend en de andere categorieën tot motorboten, dan heeft 71% van de respondenten een zeilboot en 29% een motorboot. In het IJsselmeer- en Randmerengebied was dit in 2012 resp. 67% en 33%⁸. De meeste zeilboten varen in het IJsselmeer en het Markermeer, motorboten met name in de Randmeren (in Vollenhove en Blokzijl, resp. 88% en 91% motorboten).

In bijna 1.000 jachthavens in Nederland met 130.000 ligplaatsen (van de in totaal geschatte 180.000), bedraagt het percentage zeilboten 46% en het percentage motorboten 54%.

⁸ Onderzoek ontwikkeling watersport IJsselmeergebied, Waterrecreatie Advies 2012

Wat is de lengte van de boot?

N = 787

De gemiddelde bootlengte bedraagt 10,2 m.

Plaats	Bootlengte in m	N
Almere	9,4	39
Andijk	10,7	8
Blokszijl	9,9	90
Enkhuizen	10,2	209
Hoorn	10,8	25
Lelystad	9,6	6
Makkum	10,9	57
Monnickendam	10,0	105
Volendam	10,0	200
Vollenhove	11,0	48
Totaal	10,2	787

De gemiddelde lengte van de boten van de ligplaatshouders in het IJsselmeer- en Randmerengebied is 9,70 meter⁹. De schepen van passanten zijn gemiddeld dus langer dan de schepen van ligplaatshouders in de jachthavens. Passanten varen meerdaagse tochten en er is meer comfort aan boord. Met de kleinere (open) boten in een jachthaven zoals sloepen, worden vaak dagtochten gevaren. Iets om bij de inrichting van jacht- en passantenhavens rekening mee te houden.

Deze vraag is ook gesteld in 1993 en 2002.

	1993	2002	2013
Zeilboten	8,9	9,4	9,9
Motorboten	9,7	10,2	10,8
Totaal	9,3	9,8	10,2

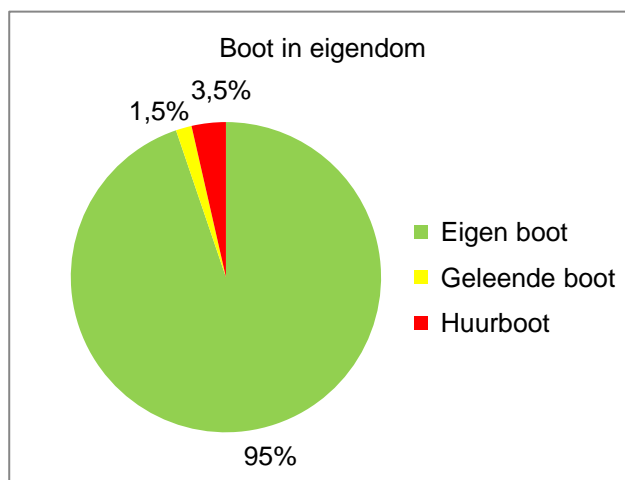
Hieruit blijkt dat de gemiddelde scheeps lengte toeneemt en motorboten gemiddeld langer zijn dan zeiljachten.

Betreft het een eigen boot, geleende boot of huurboot?

N = 786

	Aantal	%
Eigen boot	745	95
Geleende boot	13	1,5
Huurboot	28	3,5
Totaal	786	100

5% van de respondenten vaart in een geleende of gehuurde boot.

⁹ Ontwikkeling watersport IJsselmeergebied 2012

Hoeveel dagtochten maakt u per jaar met deze boot?

N = 678

Gemiddeld varen de respondenten 17 dagtochten per jaar.

Plaats	Gem. aantal dagtochten	N
Almere	23,7	39
Andijk	18,5	8
Blokszijl	15,4	72
Enkhuizen	15,4	169
Hoorn	17,6	22
Lelystad	17,2	6
Makkum	12,2	56
Monnickendam	17,9	89
Volendam	19,7	178
Vollenhove	11,5	39
Totaal	17,0	678

Hoeveel dagen vaart u elders met deze boot?

N = 682

Behalve dagtochten, vaart men nog gemiddeld 37,7 dagen tijdens meerdaagse tochten.

Plaats	Overige tochten	N
Almere	31,6	39
Andijk	24,4	8
Blokszijl	41,7	72
Enkhuizen	41,1	169
Hoorn	48,4	22
Lelystad	56,7	6
Makkum	39,8	56
Monnickendam	31,4	90
Volendam	30,8	179
Vollenhove	57,3	41
Totaal	37,7	682

Het verschil tussen voorgaande twee vragen is dat men bij een dagtocht uitvaart vanaf de eigen vaste ligplaats en daar zonder overnachting weer terugkeert. Meerdaagse tochten behelzen in elk geval één overnachting elders.

Bij resultaten over het aantal vaardagen moet worden opgemerkt dat deze respondenten in ieder geval varen en als passant meerdaagse tochten maken. Er zijn ook mensen die alleen dagtochten maken of helemaal niet meer varen en de boot als "stacaravan" gebruiken. Dan zijn er ook nog watersporters die liggeld betalen en nauwelijks meer aan boord komen. Niet elke Nederlander met een boot maakt dus dit aantal vaardagen.

Het is de eerste keer dat bij de vraagstelling onderscheid is gemaakt tussen dagtochten en meerdaagse tochten. Op basis van de uitkomst van deze vraag kan worden aangenomen dat de mensen die als passant in het IJsselmeergebied varen, ca. 1/3 van het totale aantal vaardagen dagtochten maken en 2/3 van het aantal vaardagen meerdaagse tochten zoals vakanties of een lang weekend. Deze uitkomst kan per gebied verschillen. In het Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied en Waddenzee in 2002 is gevraagd naar het totale aantal vaardagen, nu naar het aantal dagtochten en naar het aantal vaardagen tijdens meerdaagse tochten. Door dagtochten en vaardagen tijdens meerdaagse tochten bij elkaar op te tellen, kan een vergelijking worden gemaakt met eerdere onderzoeken. Alleen respondenten die nu beide vragen over vaardagen hebben ingevuld (N=662) zijn meegenomen in onderstaande tabel.

	2002 (IJ&W)		2013	
	Gem. aantal vaardagen	N	Gem. aantal vaardagen	N
Zeilboten	60,7	743	51,9	487
Motorboten	57,8	108	58,2	175
Totaal	60,3	851	53,6	662

Uit de tabel kan worden geconcludeerd dat “de watersporter” in 10 jaar tijd ruim 10% minder is gaan varen. Zeiljachten zijn bijna 15% minder gaan varen, motorboten bijna 1% meer. Dit is een opvallende uitkomst, niet alle watersporters zijn gelijk en de oudere generatie blijft blijkbaar lekker varen.

Varen er ook anderen met de boot?

N = 716

	Aantal	%
Ja	134	19
Nee	582	81
Totaal	716	100

Deze vraag is ook voor het eerst gesteld. Met bijna 20% van de boten (excl. huurboten) wordt niet alleen door de eigenaar, maar ook door anderen zoals vrienden en (klein)kinderen gevaren. 123 mensen hebben een aantal vaardagen opgegeven. Gemiddeld varen anderen nog 16 dagen met deze boten. Deze uitkomst is interessant voor discussies over gedeeld eigenaarschap of het leasen van boten.

4. Vragen over de haven

Waarom heeft u deze haven gekozen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

N = 775

	Aantal	%
Voorzieningen op de haven	384	19
Goede ervaring/aanbevolen	340	17
Sfeer/gezelligheid	330	16
Leuke stad, winkels, horeca	322	16
Goede prijs-kwaliteitverhouding	299	15
Omgeving van de stad	114	6
Vrienden/kennissen in de haven	76	4
Lag op de route	44	2
Locatie	28	1
Nabij woonplaats	27	1
Bereikbaarheid (OV, auto, varend)	12	1
Vaargebied	7	0,5
Toeval	5	0,5
Diverse andere redenen	69	3
Totaal	2.057	100

Bij de mogelijke antwoorden was nog een categorie "Overig", waar men zelf een reden in kon voeren. Gemiddeld heeft men minstens 2 redenen aangekruist waarom men de betreffende havens gekozen heeft. Na het totaliseren van alle resultaten scoren vijf argumenten gelijkwaardig: in 80% van de gevallen kiest men een haven voor de voorzieningen, omdat men er goede ervaringen heeft of anderen de haven aanbevelen (27% kwam voor het eerst in de haven), vanwege de sfeer en gezelligheid, vanwege de leuke stad, winkels en horeca en omdat de prijs-kwaliteitverhouding klopt.

Wat vindt u van:

N = 776

	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend
Uw ligplaats en de voorzieningen op de steigers	1%	14%	13%	44%	27%
De kwaliteit van het sanitair	5%	11%	10%	35%	39%
De vriendelijkheid/service personeel	1%	6%	8%	40%	45%
De verhouding prijs/kwaliteit van de haven	4%	16%	16%	45%	19%
De netheid van het haventerrein	1%	8%	12%	46%	32%
De verdere voorzieningen in de haven	3%	13%	17%	50%	17%
Het horeca-aanbod in de haven of de omgeving	4%	13%	21%	46%	16%
De afstand tot de bakker/supermarkt	7%	22%	22%	37%	12%

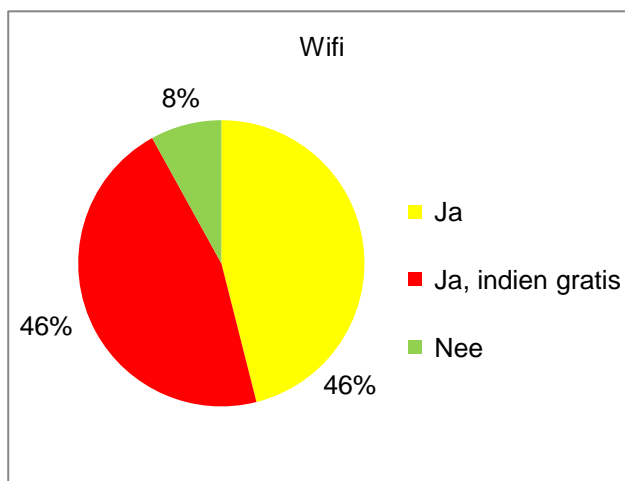
De uitslag was niet voor alle havens hetzelfde. Het is aan de havens om te kijken of zij de slechtere scores kunnen verbeteren. Op hoofdlijnen kan worden gesteld dat de voorzieningen op de steigers, de service van het personeel en de netheid van het haventerrein bij de deelnemende havens goed tot uitstekend scoren (meer dan 70%). De prijs-kwaliteitverhouding ligt iets genuanceerder en dat geldt ook voor het winkel- en horeca aanbod en de afstand tot de bakker of de supermarkt. Van de positieve kant bekeken scoort 95% van genoemde onderwerpen voldoende tot uitstekend.

Zou u WIFI willen gebruiken als u in de haven bent?

N = 760

	Aantal	%
Ja	350	46
Ja, indien gratis	349	46
Nee	61	8
Totaal	760	100

92% van de respondenten zou graag gebruik willen maken van een draadloze internetverbinding, 46% gebruikt WIFI als het gratis is.

Het internetgebruik in Nederland is hoog: 95% van de huishoudens heeft internettoegang en 83% gebruikt bijna dagelijks internet (bron: Eurostat). Uit onderzoek van het CBS blijkt dat ook oudere mensen actief zijn op internet: in 2012 gebruikte 97% van de personen in de leeftijdsgroep 12- 65 jaar internet, in de leeftijdsgroep 65-75 jarigen 74% en bij de 75-plussers 34%.

Met de opkomst van laptops, smartphones en tablets neemt mobiel internet momenteel een grote vlucht, in 2012 waren er 59 mobiele breedbandaansluitingen per 100 inwoners. Hierdoor neemt het aantal sms'jes af, de belminuten blijven gelijk en het dataverbruik neemt toe.

In elke plaats is draadloos internet (in theorie) mogelijk. Bij de volgende vraag over welke voorziening(en) men in de haven gemist had gaven de respondenten in elke plaats (!) aan dat ze beter dan wel gratis draadloos internet zouden willen. Bij 7 van de 10 plaatsen is er kritiek op de kwaliteit van de internetverbinding: verbinding maken gaat moeizaam, de verbinding hapert of is erg traag. Sommige havens zijn aangesloten op een glasvezelnetwerk, anderen op "de kabel", maar er zijn ook havens die alleen een schotelverbinding hebben. De mogelijkheden zijn dus niet overal gelijk.

Van de 787 ontvangen formulieren van ligplaatshouders en passanten werd 20% digitaal ingevuld. Van de passanten heeft slechts 5% het vragenformulier digitaal ingevuld. De mobiele telefoon abonnementen voorzien meestal in een beperkte hoeveelheid dataverbruik, onvoldoende voor in de vakantie. Dat verklaart deels de behoefte aan (gratis) WIFI. In 18% van de gevallen (zie pagina 23) noemt men internet als één van de bronnen voor toeristische informatie.

De schermafbeelding van de telefoon hiernaast toont de gezeilde route onder de kop van Schiermonnikoog van een aantal jeugdige watersporters. Spannend zeiltochtje met een tjalk en dan droogvallen. Een kaart is niet aan dek geweest.

Welke voorziening(en) heeft u gemist, wat ontbreekt er?

N = 275

De meerderheid van de respondenten (65%) heeft niks ingevuld of geeft expliciet aan niets te missen in de betreffende haven. Deze groep is tevreden met hetgeen geboden wordt of wilde niks invullen. 275 personen (35%) hadden met elkaar 360 opmerkingen over de volgende voorzieningen/categorieën. Achter de categorieën een selectie van de gemaakte opmerkingen.

Categorie	Aantal	%
Internet <i>beter bereik, gratis, eenvoudig inloggen</i>	76	21%
Sanitair <i>afstand, aantal douches/toiletten/wastafels, watertemperatuur, openingstijden</i>	56	16%
Ligplaats/steiger/indeling <i>(langere) vingersteigers, ligplaats voor mindervaliden, betere indeling (aanwijzingen) passanten</i>	40	11%
Winkelvoorziening <i>supermarkt, watersportwinkel, openingstijden</i>	35	10%
Water/stroom <i>meer watertappunten en elektra-aansluitingen, slanghaspels</i>	33	9%
Horeca <i>café, havenrestaurant, ontmoetingsruimte</i>	14	4%
Afval <i>gescheiden afval, m.n. glascontainer, meer afvalbakken (bij steigers)</i>	11	3%
Fietsen <i>(meer) leen-/huurfietsen</i>	9	3%
Veiligheid <i>zwemtrappen, verlichting, antidiefstal voorzieningen</i>	9	3%
Voorzieningen voor bootonderhoud <i>kraan, tankmogelijkheid, reparatie-/onderhoud</i>	9	3%
Afwasplek <i>(betere) plaats om afwas te kunnen doen (er zijn ook kleine boten)</i>	8	2%
Bewegwijzering/informatie <i>m.n. havenkantoor duidelijker aangeven</i>	6	2%
Broodjes/krant/drinken/ijsjes <i>m.n. verkrijgbaarheid van verse broodjes in de haven</i>	6	2%
Speeltuin <i>groter, beter (ook voor grotere kinderen)</i>	6	2%
Tarieven <i>stroom en water inclusief</i>	5	1%
Voorzieningen voor honden <i>plastic zakjes met afvalbak, uitlaat-/losloopveld</i>	4	1%
Handhaving van regels/toezicht <i>steigers vrij houden, vaarsnelheid</i>	4	1%
Evenementen <i>er is weinig te doen</i>	3	1%
Vuilwater <i>afzuiging vuilwatertank niet aanwezig/moeilijk bereikbaar</i>	3	1%
Zwembad	3	1%

Auto <i>parkeren, oplaadpunt elektrische auto</i>	2	0,5%
Barbecue	2	0,5%
Bomen <i>weg i.v.m. rommel/plaatsen i.v.m. schaduw</i>	2	0,5%
Marifoon	2	0,5%
Havenmeester <i>meer contact met/meer zichtbaar</i>	2	0,5%
Wasmachine	2	0,5%
Diversen	8	2%
Totaal	360	100%

Heeft u nog adviezen voor de haven?

N = 258

61% van de respondenten heeft niets ingevuld of geeft expliciet aan geen adviezen te hebben. 45 respondenten (6%) zijn uitgesproken positief. Een derde van de respondenten (258) geven gezamenlijk 328 adviezen. Sommige adviezen komen overeen met de antwoorden op de vorige vraag over wat men gemist heeft of wat in de haven ontbreekt. Er komen ook weer nieuwe ideeën uit die eerder waren vermeld. Deelnemende havens hebben de opmerkingen over de eigen haven gekregen, dit is een totaalbeeld van de gemaakte opmerkingen.

Het stellen van dit soort vragen is besproken in het Platform jachthavens IJsselmeergebied¹⁰. Een deel van de havens vindt het belangrijk en stelt dit soort vragen via een eigen enquête met enige regelmaat aan de ligplaatshouders. Sommigen zijn van mening dat de havenmeester uitstekende persoonlijke contacten onderhoudt met ligplaatshouders en passanten. Het is ook zijn taak om te horen wat goed is en wat beter kan. In het verlengde daarvan loopt de discussie over de noodzaak of wenselijkheid van het classificeren van jachthavens via bijvoorbeeld het (Engelse/internationale) Gold Anchor Award Scheme en/of meer op het milieu gericht, de Blauwe Vlag. Wordt het voldoende gewaardeerd door de watersporters? Levert het meer omzet of tevreden ligplaatshouders en passanten op? De meningen zijn verdeeld. In dit onderzoek hebben niet alleen vaste ligplaatshouders, maar ook passanten aan Waterrecreatie Advies als onafhankelijke derde, anoniem hun mening over de deelnemende havens gegeven. "Passantenparticipatie" nieuwe stijl. Het schept een verwachtingspatroon en de havens zullen daarop inspelen. 45% van de deelnemers heeft een e-mailadres achtergelaten en wil graag weten wat het resultaat van dit onderzoek is. Zij ontvangen een PDF van deze rapportage. 47% van de deelnemers heeft een e-mailadres achtergelaten en aangegeven vaker aan een onderzoek van Waterrecreatie Advies mee te willen doen. Dank daarvoor, ook dat schept een verwachtingspatroon waar wij zeker op in zullen spelen.

Categorie	Aantal	%
Ligplaats/steiger/indeling <i>onderhoud steigers, meer (langere) vingersteigers, betere indeling (aanwijzingen) passanten, diepte</i>	65	20%
Sanitair <i>afstand, waterdruk, toilet 24 uur open, schoon, tijdstip schoonmaken</i>	46	14%
Tarieven <i>te duur, all-in prijs, toeristenbelasting afschaffen, gratis toiletbezoek</i>	41	13%
Internet <i>beter bereik, sneller, gratis, eenvoudig inloggen</i>	33	10%

¹⁰ Overleggroep die 3 keer per jaar bijeenkomt en waaraan 35 havens uit het IJsselmeergebied en de Waddenzee meedoen.

Afval <i>meer afval-/glasbakken, terrein schoon houden, afvalscheiding, vaker afvalbakken legen - wel op goed tijdstip</i>	14	4%
Betaalsysteem <i>munten onhandig, systeem niet steeds wisselen, liefst één kaart voor meerdere (alle) havens, storing</i>	13	4%
Water/stroom <i>meer watertappunten, meer elektra-aansluitingen</i>	13	4%
Informatie/bewegwijzering <i>bewijzering naar haven, havenkantoor, sanitair, informatie m.b.t. voorzieningen, activiteiten, evenementen</i>	10	3%
Veiligheid <i>antidiefstal, noodzwemtrappen</i>	10	3%
Fietsen <i>leenfietsen, verhuur fietsen/e-bikes/bromfietsen</i>	9	3%
Horeca <i>havenrestaurant (met ontbijt)</i>	9	3%
Vuilwater <i>vuilwatervoorziening moeilijk bereikbaar</i>	9	3%
Handhaven regels/toezicht <i>lawaai (jeugd), parkeren</i>	8	2%
Broodjesservice/krant/ijsjes <i>elke ochtend verse broodjes</i>	6	2%
Aantrekkelijkheid/sfeer/gezelligheid <i>behoud/verhoog sfeer/gezelligheid, vergroot aantrekkelijkheid</i>	5	2%
Lawaai <i>verkeer, evenementen, kinderen</i>	4	1%
Speeltuin/voorzieningen jeugd <i>meer speeltoestellen, chill-plek</i>	4	1%
Algen/waterplanten	3	1%
Afwasplek	2	0,5%
Winkelvoorziening	2	0,5%
Auto's <i>meer parkeerruimte</i>	2	0,5%
Bomen <i>palmbomen, winterstalling niet onder bomen</i>	2	0,5%
Voorzieningen voor bootonderhoud	2	0,5%
Openingstijden	2	0,5%
Onderhoud haven	2	0,5%
Organisatie activiteiten	2	0,5%
Diversen	10	3%
Totaal	328	100%

Welk rapportcijfer zou u deze haven willen geven?

N = 769

De havens scoren gemiddeld een 8,2 (gewogen gemiddelde). Men heeft de cijfers 4 t/m 10 gegeven, 49% van de respondenten gaf een 8.

plaats	cijfer	N
Almere	7,4	38
Andijk	7,5	8
Blokszijl	7,9	90
Enkhuizen	8,1	205
Hoorn	7,8	24
Lelystad	7,5	6
Makkum	8,4	57
Monnickendam	8,4	100
Volendam	8,7	195
Vollenhove	8,0	46
Totaal	8,2	769

Ondanks de 360 opmerkingen over gemiste voorzieningen en 328 adviezen voor de deelnemende havens, scoren de deelnemers een uitstekend rapportcijfer. De cijfers variëren iets, maar de winnaar is Marina Volendam. Een momentopname, u mag aannemen dat iedereen met de verkregen informatie en adviezen zijn best zal doen dit cijfer te verbeteren

Themadag Marina Volendam

5. Vragen over de plaats (stad/dorp)

Waarom heeft u deze stad/dit dorp als bestemming gekozen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

N = 759

	Aantal	%
Mooie/goede jachthaven	423	21
Sfeer/gezelligheid in de stad	391	20
Goede ervaring/aanbevolen	264	13
Goed horeca-aanbod	217	11
Goed winkelaanbod	163	8
Musea, historie, cultuur	148	7
Omgeving van de stad	119	6
Vrienden/kennissen in de stad	61	3
Ligt op de route	55	3
Afstand tot woonplaats	34	2
Locatie	23	1
Vaargebied	20	1
Bereikbaarheid OV	13	1
Nog nooit geweest	8	0
Rust	7	0
De wind	5	0
Toeval	5	0
Zeilmakerij	3	0
Bataviastad	2	0
Boot gekocht met ligplaats	2	0
Diverse andere redenen	33	2
Totaal	1996	100

Gemiddeld heeft men minstens 2 redenen aangekruist waarom men voor een plaats gekozen heeft. 21% van de respondenten geeft aan vanwege de goede kwaliteit van de jachthaven naar de betreffende plaats te komen. Een jachthaven is dus niet alleen een voorziening in een stad of dorp waar men kan liggen, een kwalitatief goede haven kan ook een vaardoel op zich zijn. Het is zelfs de belangrijkste reden om een stad te bezoeken (naast de vele andere redenen).

Boekje lezen in de haven, klaar.

Wat vindt u van deze stad/dit dorp?

N = 731

	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend	weet niet / NVT
Het winkelaanbod	9%	29%	16%	30%	8%	8%
Het horeca-aanbod	1%	16%	23%	37%	16%	7%
De musea, historie, cultuur	4%	19%	17%	30%	9%	21%
De sfeer/gezelligheid in de stad	3%	14%	17%	42%	16%	7%
Er is genoeg te doen	5%	20%	16%	32%	9%	17%

Bovenstaand de gemiddelden van de 10 plaatsen. Soms is het winkelaanbod onvoldoende, soms uitstekend, het is afhankelijk van de plaats. De hoge percentages “weet niet/NVT” zijn wel opvallend. Navolgend de resultaten van de verschillende plaatsen. De nauwkeurigheid van de resultaten daarvan wordt beïnvloed door de respons (zie ook hoofdstuk 2).

Winkelaanbod

plaats	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend	weet niet / NVT
Almere	3%	18%	12%	12%	3%	53%
Andijk	20%	40%	20%	20%	0%	0%
Blokszijl	51%	32%	8%	5%	1%	4%
Enkhuizen	3%	22%	19%	42%	11%	4%
Hoorn	0%	0%	20%	35%	45%	0%
Lelystad	0%	17%	17%	0%	33%	33%
Makkum	2%	39%	19%	28%	4%	9%
Monnickendam	7%	45%	17%	20%	3%	8%
Volendam	2%	25%	16%	42%	9%	6%
Vollenhove	7%	49%	16%	23%	2%	2%
Totaal	9%	29%	16%	30%	8%	8%

De passanten bij Marina Muiderzand in Almere gaan niet zo snel naar de stad, de afstand is te groot. Dat geldt ook voor Lelystad. De 33% “uitstekend” in Lelystad (deelnemer Bataviahaven) heeft betrekking op Batavia Stad. Blokszijl heeft maar 1.300 inwoners, het winkelaanbod is dus beperkt en dat geeft men dan ook aan.

Horeca-aanbod

plaats	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend	weet niet / NVT
Almere	9%	18%	15%	3%	0%	56%
Andijk	20%	40%	0%	20%	0%	20%
Blokszijl	2%	28%	29%	25%	13%	2%
Enkhuizen	0%	11%	24%	43%	18%	4%
Hoorn	0%	0%	5%	40%	55%	0%
Lelystad	0%	20%	40%	0%	0%	40%
Makkum	0%	33%	19%	39%	0%	9%
Monnickendam	1%	17%	31%	41%	8%	2%
Volendam	1%	8%	18%	44%	24%	5%
Vollenhove	2%	35%	30%	21%	9%	2%
Totaal	1%	16%	23%	37%	16%	7%

Het achterland van Andijk is beperkt. Het dorp Andijk heeft 3.450 inwoners (CBS, 2012). De uitslagen “weet niet/NVT” in Lelystad en Almere hebben ook betrekking op de horeca in de stad. Men gaat daar niet naar toe omdat de afstand van de haven tot (het centrum van de) stad of de kern te groot is. Dat heeft gevolgen voor meer uitkomsten in navolgende tabellen. Vanaf de Bataviahaven gaat trouwens elk half uur een bus naar het centrum van de stad.

Musea, historie, cultuur

plaats	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend	weet niet / NVT
Almere	21%	15%	0%	6%	0%	59%
Andijk	60%	0%	20%	0%	0%	20%
Blokszijl	6%	38%	13%	16%	3%	24%
Enkhuizen	1%	8%	21%	44%	18%	8%
Hoorn	0%	0%	15%	45%	35%	5%
Lelystad	20%	20%	0%	0%	0%	60%
Makkum	2%	37%	12%	10%	2%	38%
Monnickendam	1%	26%	17%	34%	8%	14%
Volendam	3%	14%	19%	31%	7%	26%
Vollenhove	5%	31%	21%	26%	0%	18%
Totaal	4%	19%	17%	30%	9%	21%

De hoge percentages “weet niet/NVT” in sommige plaatsen geven wel stof tot nadenken. Soms is iets er wel degelijk, maar weet men het niet of gaat men vanuit de haven niet zo snel naar het centrum. In Makkum speelt dat waarschijnlijk een rol. Vanuit Marina Makkum ligt het dorp wat verder weg.

Over historie gesproken, Koninklijke Tichelaar Makkum (1572) is het oudste familiebedrijf in Nederland.

Sfeer/gezelligheid

plaats	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend	weet niet / NVT
Almere	26%	9%	3%	3%	0%	59%
Andijk	60%	0%	0%	0%	0%	40%
Blokszijl	4%	28%	24%	27%	15%	2%
Enkhuizen	0%	8%	16%	48%	24%	3%
Hoorn	0%	0%	5%	45%	50%	0%
Lelystad	20%	40%	0%	0%	0%	40%
Makkum	0%	26%	25%	34%	4%	11%
Monnickendam	1%	14%	26%	47%	8%	4%
Volendam	1%	10%	14%	52%	17%	5%
Vollenhove	7%	24%	17%	39%	7%	5%
Totaal	3%	14%	17%	42%	16%	7%

Hoorn scoort wat sfeer en gezelligheid betreft erg hoog. De binnenstad is bijzonder. Dat leverde in de conceptfase van dit rapport commentaar op over de respons. Is dit resultaat wel statistisch verantwoord of "representatief"? 25 passanten hebben dit oordeel over Hoorn gegeven. Wat zou het resultaat geweest zijn bij een respons van 50? Zou het heel anders geworden zijn? Het geeft een beeld, dat geldt ook voor de andere uitslagen, hoe hoger de respons, des te kleiner de variaties.

Er is genoeg te doen

plaats	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend	weet niet / NVT
Almere	12%	21%	3%	6%	0%	59%
Andijk	60%	0%	0%	0%	0%	40%
Blokszijl	15%	41%	14%	11%	4%	15%
Enkhuizen	1%	10%	20%	41%	16%	12%
Hoorn	0%	0%	11%	32%	42%	16%
Lelystad	20%	20%	20%	0%	0%	40%
Makkum	2%	33%	15%	22%	0%	28%
Monnickendam	3%	29%	20%	26%	5%	16%
Volendam	2%	15%	16%	47%	10%	11%
Vollenhove	11%	30%	14%	24%	0%	22%
Totaal	5%	20%	16%	32%	9%	17%

Deels zijn de hoge scores verklaarbaar vanuit de ligging van de haven ten opzichte van de stad of de afstand tot het centrum. Verder gaat dit ook over het verstrekken van informatie over activiteiten of evenementen. Die vraag komt hier na terug.

Hoe informeert u zich over de toeristische mogelijkheden? (Meerdere antwoorden mogelijk)

N = 728

	Aantal	%
Via het havenkantoor	309	29
Ik ben voldoende op de hoogte	298	28
VVV kantoor/TIP	137	13
Website van de haven	108	10
Website van het VVV/TIP	57	5
Website van de gemeente	55	5
Niet/n.v.t.	37	3
Internet/Google	30	3
Reisgids/boek, wateralmanak	13	1
Krant, tijdschriften, folders	11	1
Via anderen	9	1
Op goed geluk	5	0
Aanplakbiljetten	3	0
Overige mogelijkheden	10	1
Totaal	1.082	100

Het havenkantoor is voor passanten een belangrijk informatiecentrum over wat er in de stad of omgeving te doen is. Het is het eerste informatiepunt als men aankomt. Het VVV of TIP ligt vaak in de stad. In Eernewoude is het VVV ondergebracht in het havenkantoor.

Hoe vindt u de informatieverstrekking over de toeristische mogelijkheden/evenementen?

N = 651

	Aantal	%
Onvoldoende	29	4
Voldoende	283	43
Ruim voldoende	158	24
Goed	165	25
Uitstekend	16	2
Totaal	651	100

plaats	onvoldoende	voldoende	ruim voldoende	goed	uitstekend	Totaal
Almere	9%	62%	21%	9%	0%	100%
Andijk	40%	20%	20%	20%	0%	100%
Blokszijl	14%	57%	18%	11%	0%	100%
Enkhuizen	4%	42%	26%	26%	3%	100%
Hoorn	6%	50%	17%	28%	0%	100%
Lelystad	0%	80%	20%	0%	0%	100%
Makkum	2%	47%	25%	20%	6%	100%
Monnickendam	4%	49%	25%	21%	1%	100%
Volendam	1%	33%	25%	38%	4%	100%
Vollenhove	5%	35%	30%	28%	2%	100%
Totaal	4%	43%	24%	25%	2%	100%

Stof tot nadenken voor sommige gemeenten en havens.

Wat zou u iedereen aanraden om hier te gaan doen?

N = 408

408 respondenten doen gezamenlijk 676 suggesties:

	Aantal	
Stadswandeling/wandelen	179	26%
Museum bezoeken	102	15%
Horeca bezoeken	99	15%
Fietsen	53	8%
Genieten/sfeer	40	6%
Gaan liggen in de haven	36	5%
Varen	30	4%
Zwemmen/strand	22	3%
Attractiepark/speeltuin/dierentuin	20	3%
(Naar een plaats in de) Omgeving	19	3%
Winkelen/markt	19	3%
Evenementen bezoeken	12	2%
Bij de sluis kijken	3	0,5%
Kerk bezichtigen	3	0,5%
Galleries bekijken	2	0,5%
Havens bekijken	2	0,5%
Overig	35	5%
Totaal	676	100%

De uitkomsten zijn in deze rapportage niet gesplitst per stad of plaats. De deelnemende havens hebben nog een eigen rapportage gekregen met een uitsplitsing van de antwoorden. Zij weten dus wat volgens de deelnemers aan dit onderzoek "de aanraders" zijn. U kunt dit bij een (volgend) bezoek altijd aan de havenmeester vragen. Nagenoeg iedereen gaat van boord.

Welke voorzieningen heeft u in deze plaats gemist?

N = 147

81% van de respondenten heeft niks ingevuld of geeft expliciet aan niets te missen in de betreffende plaats. 147 personen noemen 164 punten in de volgende categorieën:

	Aantal	
Winkelaanbod <i>diversiteit, supermarkt, watersportwinkel, openingstijden</i>	61	37%
Sanitair <i>sanitaire voorzieningen dichterbij, openbare toiletten</i>	17	10%
Horeca <i>teveel zelfde aanbod, specialiteitenrestaurants</i>	14	9,5%
Internet <i>goede verbinding, gratis</i>	13	8%

Havenvoorzieningen <i>brandstofverkoop, fietsenverhuur</i>	12	7%
Cultureel aanbod <i>galerie, filmhuis, theater, concert</i>	9	5,5%
Bank/geldautomaat	6	4%
Informatie/bewegwijzering	4	2%
Parkeren (auto)	3	2%
Strand	3	2%
OV	2	1%
Diversen	20	12%
Totaal	164	100%

Over het winkelaanbod en openingstijden worden verreweg de meeste opmerkingen gemaakt. Behalve een supermarkt en een warme bakker, wil (bijna) iedereen leuke winkeltjes om te kijken en soms wat te kopen. Iedere stad heeft echter te maken met winkelleegstand, een groeiend probleem door de mogelijkheden op internet. Men kan in ieder geval proberen lege winkels er in overleg met de verhuurder/eigenaar een beetje netjes uit te laten zien (sfeer).

Wat zou u het college van B&W willen adviseren of meegeven?

N = 238

70% van de respondenten heeft niks ingevuld of geeft expliciet aan geen adviezen te hebben voor B&W van de betreffende gemeente.

238 personen noemen 269 aandachtspunten in de volgende categorieën:

	Aantal	
Tarieven/toeristenbelasting <i>toeristenbelasting afschaffen, tarieven verlagen, all-in prijs</i>	38	14%
Haven <i>onderhoud, aanzicht</i>	38	14%
Middenstand/winkels <i>behoud (kleine) winkels</i>	26	10%
Visuele aantrekkelijkheid verhogen <i>stijl nieuwbouw moet aansluiten bij historisch stadsbeeld, verpauperd bedrijventerrein opknappen</i>	18	7%
Sanitair <i>meer (modern) sanitair, onderhoud</i>	18	7%
Vaarwater: diepte, waterplanten <i>bereikbaarheid en bevaarbaarheid verbeteren</i>	15	6%
Autoverkeer <i>parkeergelegenheid/autoluw</i>	14	5%
Ga zo door!	14	5%
Informatie/bewegwijzering (meertalig) <i>bewegwijzering naar/in centrum, informatie omtrent activiteiten, evenementen, historische bouwwerken</i>	13	5%
Culturele instellingen/mogelijkheden vergroten <i>subsiëren, monumenten behouden</i>	10	4%

Evenementen, activiteiten <i>meer organiseren, betere informatie/promotie</i>	10	4%
Promotie <i>plaats, haven, watersport</i>	5	2%
Horeca <i>stimuleer horeca: goede prijs/kwaliteit, verleen vergunning voor horeca op haventerrein</i>	4	1%
Balans toerisme en authenticiteit	4	1%
Attracties <i>zwembad</i>	3	1%
Internet	3	1%
Natuur behouden/uitbreiden	3	1%
OV (in de zomer)	3	1%
Schoonhouden, vaker vegen	3	1%
Diversen	27	10%
Totaal	269	100%

Ook hier komen de onderwerpen onderhoud, netheid en het behoud van kleine winkeltjes terug. Bovenaan staat echter toeristenbelasting, passantentarieven en/of all-in tariefsystemen.

Welk rapportcijfer zou u deze plaats willen geven?

N = 701

Er werd gemiddeld een 7,6 gescoord. 331 personen (47%) waardeerden de betreffende plaats met een 8. De gegeven rapportcijfers varieerden van 1 t/m 10.

plaats	cijfer	N
Hoorn	8,4	19
Enkhuizen	8	188
Blokszyl	7,9	85
Vollenhove	7,7	43
Monnickendam	7,6	93
Volendam	7,6	182
Makkum	7,4	49
Lelystad	7	3
Almere	6	34
Andijk	5	5
Totaal	7,7	701

Hoorn heeft gewonnen, gefeliciteerd! Gezien het verschil en de reacties van derden achten wij de uitslag "aannemelijk".

In 2002 bij het 'Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied en Waddenzee' is ook gevraagd naar de favoriete havenplaats. Dat leverde de tabel hiernaast op.

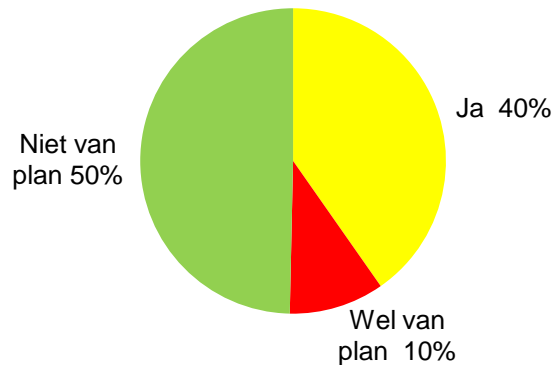
favoriete havenplaats	recreatievaart	
	aantal	procenten
Enkhuizen	364	17,8%
Medemblik	239	11,7%
Hoorn	238	11,6%
Stavoren	224	10,9%
Hindeloopen	161	7,9%
Makkum	159	7,8%
Workum	67	3,3%
Lemmer	65	3,2%
Marken	52	2,5%
Edam	50	2,4%
Lelystad	50	2,4%
Urk	46	2,2%
Monnickendam	39	1,9%
Muiden	38	1,9%
Den Oever	33	1,6%
Harderwijk	32	1,6%
Elburg	28	1,4%
Volendam	25	1,2%
Spakenburg	22	1,1%
Amsterdam	17	0,8%
Durgerdam	17	0,8%
Naarden	11	0,5%
Overig	72	3,5%
totaal	2049	100%

6. Vragen over de omgeving

Bent u tijdens uw verblijf de stad/het dorp ook uit geweest?

N = 725

	Aantal	%
Ja	292	40
Nee, maar wel van plan	73	10
Nee, ook niet van plan	360	50
Totaal	725	100

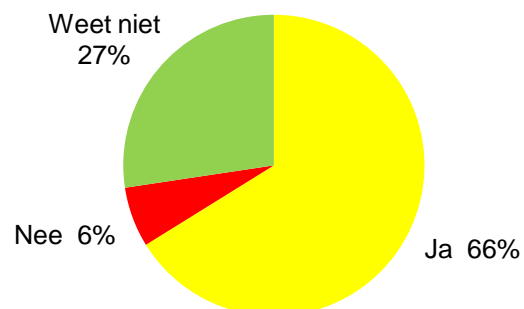
Globaal de helft van de respondenten gaat verder dan de haven, het dorp of de stad en verkent de omgeving.

Plaats	Ja	Van plan	Nee
Almere	26%	3%	71%
Andijk	67%	0%	33%
Blokzijl	39%	8%	52%
Enkhuizen	30%	15%	55%
Hoorn	26%	9%	65%
Lelystad	33%	17%	50%
Makkum	64%	9%	26%
Monnickendam	51%	8%	41%
Volendam	42%	9%	49%
Vollenhove	47%	9%	44%
Totaal	40%	10%	50%

Vindt u de omgeving aantrekkelijk?

N = 727

	Aantal	%
Ja	481	66
Nee	47	6
Weet niet	199	27
Totaal	727	100

27% kent de omgeving niet. Daar valt nog veel te winnen (verlengen verblijftijd).

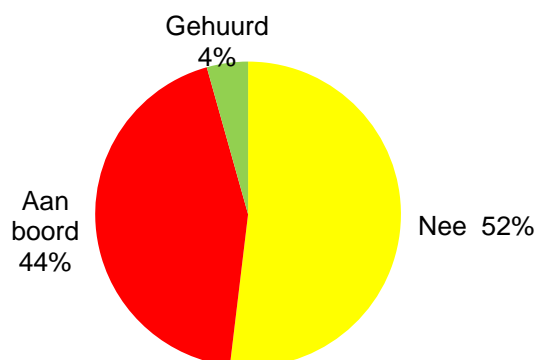
Plaats	Ja	Nee	?
Almere	41%	50%	9%
Andijk	83%	17%	0%
Blokzijl	84%	0%	16%
Enkhuizen	55%	8%	38%
Hoorn	57%	5%	38%
Lelystad	33%	17%	50%
Makkum	77%	2%	21%
Monnickendam	80%	2%	18%
Volendam	62%	4%	34%
Vollenhove	83%	2%	15%
Totaal	66%	6%	27%

In Andijk kent men de omgeving. De respondenten in Andijk zijn ligplaatshouders, dus dat ligt ook voor de hand.

Heeft u fietsen mee aan boord of gehuurd?

N = 734

	Aantal	%
Nee	381	52
Ja, aan boord	321	44
Ja, gehuurd	32	4
Totaal	734	100

Plaats	Nee	Ja	Gehuurd	N	Nee	Ja	Gehuurd
Almere	20	14		34	59%	41%	0%
Andijk	2	4		6	33%	67%	0%
Blokzijl	30	56	1	87	34%	64%	1%
Enkhuizen	113	75	7	195	58%	38%	4%
Hoorn	13	10		23	57%	43%	0%
Lelystad	3	2	1	6	50%	33%	17%
Makkum	18	30	5	53	34%	57%	9%
Monnickendam	50	35	9	94	53%	37%	10%
Volendam	118	64	8	190	62%	34%	4%
Vollenhove	14	31	1	46	30%	67%	2%
Totaal	381	321	32	734	52%	44%	4%

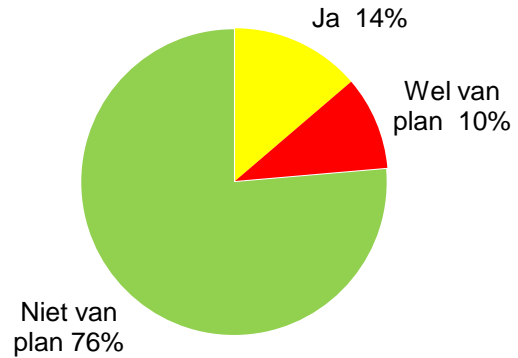
321 van de 734 boten in dit onderzoek (44%) hebben fietsen aan boord en 32 zijn van plan fietsen te huren (4%). Boten die een fiets aan boord hebben, gebruiken de haven als "transferium" en verkennen van daaruit de omgeving (een ritje naar de bakker 's morgens?). Informatie over de

omgeving is dus belangrijk. Dat motorboten (Blokzijl en Vollenhove) de meeste fietsen aan boord hebben, is niet verwonderlijk.

Heeft u gebruik gemaakt van het openbaar vervoer tijdens uw verblijf?

N = 728

	Aantal	%
Ja	100	14
Nee, maar wel van plan	72	10
Nee, ook niet van plan	556	76
Totaal	728	100

Plaats	Ja	Van plan	Nee
Almere	18%	12%	71%
Andijk	0%	33%	67%
Blokzijl	2%	6%	92%
Enkhuizen	18%	12%	70%
Hoorn	4%	22%	74%
Lelystad	17%	17%	67%
Makkum	17%	4%	79%
Monnickendam	23%	10%	68%
Volendam	12%	10%	78%
Vollenhove	7%	7%	87%
Totaal	14%	10%	76%

24% heeft gebruik gemaakt van het openbaar vervoer of is dat van plan. Dit is een opvallende score. De haven als transferium van waaruit de omgeving wordt verkend.

7. Vragen over de bestedingen

Kunt u aangeven hoeveel alle opvarenden de afgelopen 24 uur in totaal ongeveer hebben uitgegeven?

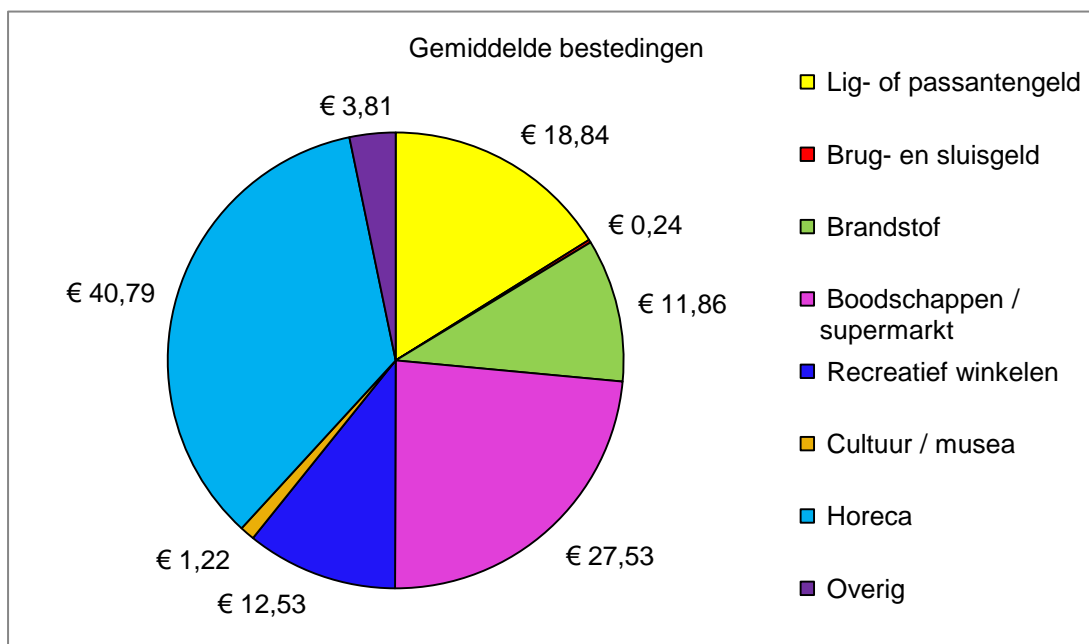
N = 584

	Gemiddeld bedrag	%
Lig- of passantengeld	18,84	16
Brug- en sluisgeld	0,24	0
Brandstof	11,86	10
Boodschappen/supermarkt	27,53	24
Recreatief winkelen	12,53	11
Cultuur/musea	1,22	1
Horeca	40,79	35
Overig	3,81	3
Gemiddeld per boot	116,82	100

De bedragen in de tabel over de bestedingen in de afgelopen 24 uur zijn opgegeven door 511 passanten en 73 ligplaatshouders, in totaal 584 boten.

Vragen over bestedingen liggen altijd wat gevoeliger. Niet iedereen heeft deze vraag dan ook beantwoord. Het is onwaarschijnlijk dat de niet-respondenten niets hebben uitgegeven, havengeld betaald iedereen en men moet af en toe wel naar een haven, dorp of stad om boodschappen te doen. De 584 respondenten hebben op een dag bijna € 70.000 uitgegeven, het meeste aan de horeca.

Het liggeld is relatief hoog, omdat er soms ook voor de komende dag vooruitbetaald wordt. Bij musea geeft een aantal mensen aan dat men over een museumjaarkaart beschikt. Brug- en sluisgeld is in het IJsselmeergebied zelf niet (meer) van toepassing. Toch is het blijkbaar voorgekomen dat een of meer respondenten onderweg naar de haven ergens brug- of sluisgeld hebben betaald. Waar dat was, is niet gevraagd. Gemiddeld € 0,24 is niet veel. De eventuele huur van de boot is niet meegerekend.

Ligplaatshouders en passanten:

Ligplaatshouders geven afgerond op hele euro's gemiddeld € 101 uit (N = 73), passanten € 119 (N = 511). Ligplaatshouders hoeven in de eigen haven geen lig- of passantengeld te betalen. Ze geven verder meer uit aan brandstof en bij de supermarkt en minder in de horeca.

De verdeling van de uitgaven van passanten in 2002 en 2013:

In het onderzoek 'Recreatietoervaart; 9 jaar later' uit 2002, uitgevoerd door Alterra in diverse watersportgebieden in Nederland, is dezelfde vraag gesteld. De tabel hieronder (2002) geeft de procentuele verdeling in de uitgaven van alle respondenten in Nederland in 2002 en daarnaast de nu gevonden resultaten.

	2002	2013
Lig- of passantengeld	10%	17%
Brug- en sluisgeld	1%	0%
Brandstof	12%	9%
Boodschappen/supermarkt	31%	23%
Recreatief winkelen	12%	11%
Cultuur/musea	2%	1%
Horeca	27%	35%
Overig	5%	3%
N	1.426	511

Verhoudingsgewijs gaan de uitgaven van passanten aan lig- en passantengeld omhoog, bestedingen aan boodschappen dalen en de bestedingen in de horeca stijgen.

Gemiddelde uitgaven van passanten in 2002 en 2013:

In 2002 gaven de zeiljachten (passanten) in Nederland gemiddeld € 72 uit en de motorboten € 78 (afgerond op hele Euro's, N = 1.426). 407 van de 1.426 interviews in 2002 hebben plaatsgevonden in het IJsselmeer, het Markermeer en de Randmeren. Die resultaten zijn een paar jaar geleden door Waterrecreatie Advies gecorrigeerd voor inflatie aan de hand van de consumentenprijsindex van het CBS en afgerond op € 90 - € 95 per dag voor motorboten en zeilboten. Dat getal moet in ieder geval naar boven worden bijgesteld. Dit onderzoek levert nu bij de deelnemende havens (N = 511) in het IJsselmeergebied een gemiddelde besteding op van € 119 per boot per dag.

Zeilboten (N = 349) en motorboten (N = 161):

Van de € 119 die passanten gemiddeld in 24 uur in de deelnemende havens in dorpen en steden hebben besteed, geven motorboten meer uit dan zeilboten. De zeilboten van de passanten hebben gemiddeld € 110 uitgegeven, de motorboten € 138. Dat heeft o.a. met de lengte van de boot te maken. Schertsend wordt wel eens gezegd dat de eigenaren van zeiljachten al te veel geld kwijt zijn aan hun zeilen, daar hebben de eigenaren van motorboten geen last van. Met brandstof ligt dat weer anders. Hoe dan ook, er is een verschil en dat is er altijd al geweest.

Verschillen per plaats (N = 511):

Gemiddelde bestedingen passanten:

Plaats	Liggeld	Bruggeld	Brandstof	Boodschappen	Winkelen	Cultuur	Horeca	Overig	Gem. per boot	N
Almere	29,25	0,00	3,75	18,25	32,50	0,00	22,50	0,00	106,25	8
Blokszijl	16,09	0,94	16,93	29,05	5,84	0,03	48,13	3,58	120,58	71
Enkhuizen	20,42	0,09	7,12	27,97	16,07	3,09	38,34	3,49	116,58	161
Hoorn	21,87	0,23	22,16	39,41	48,32	2,50	66,14	9,14	209,76	22
Lelystad	17,83	0,00	10,00	15,30	95,83	0,00	0,83	0,00	139,80	6
Makkum	19,27	0,45	17,09	30,09	16,82	1,45	31,73	0,95	117,86	11
Monnickendam	27,77	0,08	8,34	28,07	6,10	0,33	48,66	7,02	126,36	61
Volendam	20,60	0,10	11,79	23,70	8,98	0,63	40,00	2,96	108,75	135
Vollenhove	18,76	0,59	5,86	24,53	6,75	0,83	35,67	4,35	97,34	36
Totaal	20,77	0,25	10,62	27,00	13,53	1,38	41,55	3,93	119,03	511

Andijk is in deze tabel niet opgenomen, omdat daar alleen ligplaatshouders aan het onderzoek hebben deelgenomen. De bestedingen per plaats zijn afhankelijk van de bestedingsmogelijkheden. In Hoorn heeft een passant € 700 in een winkel uitgegeven, ook dat kan. Op een boot gaat wel eens iets kapot of men koopt iets moois. In Bataviastad is het prima winkelen, maar let op de respons (N). Er is inmiddels een behoorlijk horeca-aanbod rond de haven, maar deze passanten hebben daar geen gebruik van gemaakt.

Bataviahavendagen

Wat vindt u van de omgeving?

30. Bent u tijdens uw verblijf de stad/het dorp ook uit geweest? ja / nee, maar wel van plan / nee, ook niet van plan
31. Vindt u de omgeving aantrekkelijk? ja / nee / weet niet
32. Heeft u fietsen mee aan boord of gehuurd? nee / ja, aan boord / ja, gehuurd
33. Heeft u gebruik gemaakt van het openbaar vervoer tijdens uw verblijf? ja / nee, maar wel van plan / nee, ook niet van plan

Bestedingen

34. Kunt u aangeven hoeveel alle opvarenden de afgelopen 24 uur IN TOTAAL ongeveer hebben uitgegeven?
Lig- of passantengeld	16,50 € + 33,00	16,50	16,50
Brug- en sluisgeld	€		
Brandstof	41,07 €		
Boodschappen / supermarkts	29,17 €	4,50	5,20 22,55
Recreatief winkelen	17,6 €	42,00	12,75 43,00
Cultuur / musea	28,50 €		
Horeca	6,50 €	12,20	4,50 18,20 20,00
Overig	7,00 €	12,00	11,20
-
5,27	6,00	34,55	-
263,60	21,60	-	
5,75	14,95	18,95	-

Toekomstverwachting

35. Bent u in de afgelopen jaren meer of minder gaan varen? meer / minder / gelijk
36. Verwacht u in de komende jaren meer of minder te gaan varen? meer / minder / gelijk
37. Is uw boot te koop of bent u van plan hem binnen 5 jaar te verkopen? ja / nee / misschien deze vraag geldt niet voor een gehuurde boot
38. Overweegt u een (andere) boot te kopen? ja / nee / misschien
39. Bent u van plan van ligplaats te veranderen? ja / nee / misschien deze vraag geldt niet voor een gehuurde boot
40. Zo ja, zou u een vaste ligplaats in deze haven / stad overwegen? ja / nee / misschien deze vraag geldt alleen voor passanten
41. Zouden wij u in de toekomst nogmaals mogen benaderen voor een onderzoek binnen de watersport? ja / nee zo ja, graag uw e-mail adres invullen
42. Wil u het rapport ontvangen als het onderzoek is afgerond? ja / nee zo ja, graag uw e-mail adres invullen

Bovenstaand een deel van een vragenformulier van een passant die vijf dagen (nachten) in deze haven is blijven liggen. Het geeft een mooi beeld van de gedane uitgaven in deze periode. Het invoeren van geprinte vragenformulieren kost tijd en vergt soms nog wat extra aandacht. Maar wij zijn blij dat deze vraag over bestedingen serieus is ingevuld. Zo kan het ook, uw gegevens zijn verwerkt.

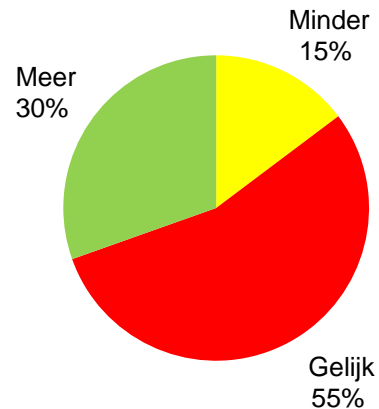
8. Vragen over de toekomstverwachting

Bent u in de afgelopen jaren meer of minder gaan varen?

N = 746

Deze vraag gaat over wat men in de afgelopen jaren heeft gedaan.

	Aantal	%
Minder	110	15
Gelijk	409	55
Meer	227	30
Totaal	746	100

	Minder	Gelijk	Meer	N	Minder	Gelijk	Meer
Zeilboten	76	287	161	524	15%	55%	31%
Motorboten	32	122	66	220	15%	55%	30%
Totaal	108	409	227	744	15%	55%	31%

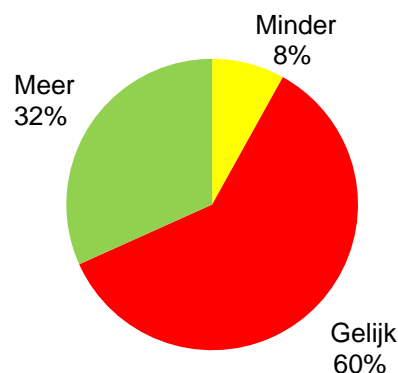
Verrassend, zeilboten en motorboten zijn gelijk. 15% van de respondenten is in de afgelopen jaren minder gaan varen, 31% is meer gaan varen. Aan dit onderzoek doen watersporters mee die in ieder geval nog varen en dagtochten en meerdaagse tochten maken, verder toegelicht op bladzijde 12 en 13. Er zijn ook ligplaatshouders die minder of helemaal niet meer varen. In de praktijk daalt het aantal passanten en dalen de sluispassages, niet alleen in het IJsselmeergebied, maar in heel Nederland. Een mooie zomer zoals 2013 en herstel van het vertrouwen in de economie kan deze trend beïnvloeden, maar de vergrijzing en de concurrentie met het buitenland gaat wel door.

Verwacht u in de komende jaren meer of minder te gaan varen?

N = 744

Deze vraag gaat over een toekomstverwachting.

	Aantal	%
Minder	60	8
Gelijk	448	60
Meer	236	32
Totaal	744	100

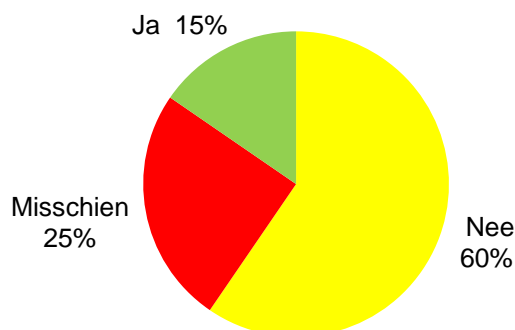
	Minder	Gelijk	Meer	N	Minder	Gelijk	Meer
Zeilboten	43	308	172	523	8%	59%	33%
Motorboten	17	138	64	219	8%	63%	29%
Totaal	60	446	236	742	8%	60%	32%

Ook hier liggen de verwachtingen van de eigenaren van zeilboten en motorboten redelijk dicht bij elkaar. 31% was in de afgelopen jaren meer gaan varen en 32% is dat in de komende jaren ook van plan. Dit zijn o.a. uw klanten in de toekomst, zij compenseren een deel van de mensen die afhaken. Op basis van de leeftijd van de respondenten: watersporters die met pensioen zijn gegaan hebben meer tijd om te varen en hebben een behoorlijk bestedingspatroon. Daarmee is het probleem van de daling van het aantal boten in Nederland en de instroom van nieuwe watersporters nog niet opgelost.

Is uw boot te koop of bent u van plan hem binnen 5 jaar te verkopen?

N = 707 (deze vraag betreft geen gehuurde of geleende boot)

	Aantal	%
Nee	421	60
Misschien	177	25
Ja	109	15
Totaal	707	100

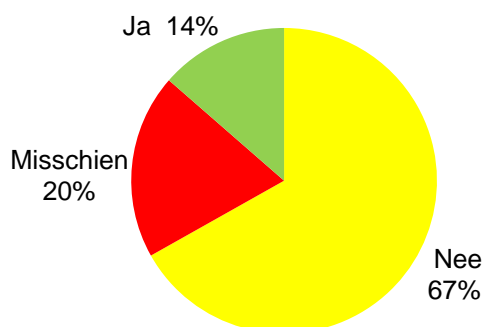
	Nee	?	Ja	N	Nee	?	Ja
Zeilboten	288	126	83	497	58%	25%	17%
Motorboten	131	51	26	208	63%	25%	13%
Totaal	419	177	109	705	59%	25%	15%

15% van de boten van de respondenten is te koop, 60% moet er niet aan denken. De resultaten van onderzoek leveren wel eens discussies op. U kunt concluderen dat 15% plus 25%, dus 40% van de boten in Nederland te koop is. Kijkt u naar de volgende tabel, dan is 15% van de boten te koop, maar 14% van de eigenaren wil een nieuwe aanschaffen. Volgens een van de grote makelaars in het Platform jachthavens zijn in Nederland ca. 10.000 boten serieus te koop, 5-6% van de ca. 200.000 boten in jachthavens, in sloten en kanalen en in het water bij (vakantie)woningen. Als u genoeg biedt zijn uiteraard alle boten te koop.

Overweegt u een (andere) boot te kopen?

N = 736

	Aantal	%
Nee	492	67
Misschien	144	20
Ja	100	14
Totaal	736	100

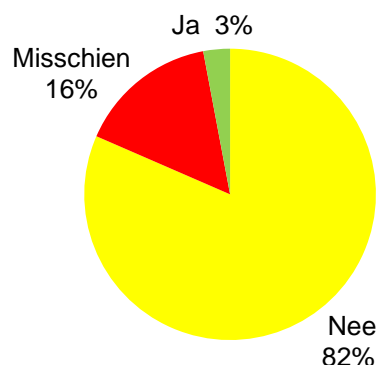
	Nee	?	Ja	N	Nee	?	Ja
Zeilboten	342	100	74	516	66%	19%	14%
Motorboten	148	44	26	218	68%	20%	12%
Totaal	490	144	100	734	67%	20%	14%

Dus jachtwerven en importeurs, er is nog wat te doen, de mensen geven het alleen wat moeilijk uit op dit moment. Maar nog steeds: pas op de instroom!

Bent u van plan van ligplaats te veranderen?

N = 709 (deze vraag betreft geen gehuurde boot)

	Aantal	%
Nee	578	82
Misschien	110	16
Ja	21	3
Totaal	709	100

	Nee	?	Ja	N	Nee	?	Ja
Zeilboten	394	87	16	497	79%	18%	3%
Motorboten	182	23	5	210	87%	11%	2%
Totaal	576	110	21	707	81%	16%	3%

3% van de respondenten is van plan van ligplaats te veranderen, 16% wil dat misschien ook wel en 82% is blij en wil niet weg. In alle havens is sprake van een bepaald verloop, de situatie verschilt, maar gemiddeld wordt gerekend met "ca. 10% verloop". Het verloop wordt voor een deel bepaald door de tarieven van de havens. 96% van de respondenten vond de prijs-kwaliteitverhouding in de nu deelnemende havens "voldoende" tot "uitstekend" (zie tabel op pag. 13). Tarieven spelen een rol, zeker in deze tijd, maar de kwaliteit van de haven, de stad, het dorp, de omgeving en het vaargebied zijn belangrijker en niet te vergeten de sfeer en de houding van het personeel en de havenmeester.

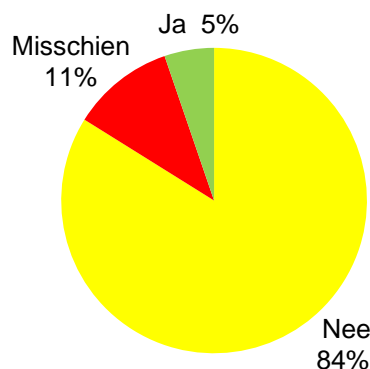
In 2002 in het 'Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied en Waddenzee' is deze vraag ook gesteld. De vraag is nu wat genuanceerder, door "misschien" als mogelijk antwoord toe te voegen. De eigenaren van motorboten zijn meer "honkvast".

	2002		2013		
	Nee	Ja	Nee	?	Ja
Zeilboten	90%	10%	79%	18%	3%
Motorboten	95%	5%	87%	11%	2%
Totaal	90%	10%	82%	16%	3%

Zou u een vaste ligplaats in deze haven/stad overwegen?

N = 552 (deze vraag betreft alleen passanten)

	Aantal	%
Nee	463	84
Misschien	60	11
Ja	29	5
Totaal	552	100

	Nee	?	Ja	N	Nee	?	Ja
Zeilboten	295	45	23	363	81%	12%	6%
Motorboten	166	15	6	187	89%	8%	3%
Totaal	461	60	29	550	84%	11%	5%

De uitkomst sluit aan bij de vorige vraag, zeilboten zijn sneller bereid van ligplaats of vaargebied te veranderen.

Plaats	Ja	Nee	?	N	Ja	Nee	?
Almere	0	8	1	9	0%	89%	11%
Blokszyl	2	74	6	82	2%	90%	7%
Enkhuizen	9	136	17	162	6%	84%	10%
Hoorn	0	17	4	21	0%	81%	19%
Lelystad	0	5	1	6	0%	83%	17%
Makkum	2	7	2	11	18%	64%	18%
Monnickendam	3	61	5	69	4%	88%	7%
Volendam	10	117	23	150	7%	78%	15%
Vollenhove	3	38	1	42	7%	90%	2%
Totaal	29	463	60	552	5%	84%	11%

“Geachte passant, zou u een ligplaats in deze haven of stad willen overwegen?”

Als u als haven of gemeente investeert in kwaliteit en in voorzieningen, weet u nu ook waarom u het doet!

9. Samenvatting en conclusies

De groei van de watersport stagneert en het vaargedrag verandert. Hoe ga je om met dergelijke ontwikkelingen? Investeren in de uitbreiding van het aantal ligplaatsen heeft geen zin. Moet je investeren in kwaliteit? Wat moet je dan doen, voor wie doe je het en wat zijn de baten? Over dit soort vragen wordt in het IJsselmeergebied gediscussieerd, maar ook in de rest van Nederland. 787 passanten en ligplaatshouders in 13 jachthavens hebben afgelopen zomer aan dit onderzoek meegewerkt. Het levert een scala aan informatie op over trends in de watersport, adviezen over de kwaliteit van jachthavens en watersportplaatsen, nieuwe informatie over bestedingen bij de plaatselijke middenstand en informatie over de toekomstplannen van de booteigenaren.

Een samenvatting is in de praktijk al snel te lang. Daarom is besloten de samenvatting en conclusies te verwerken in 'oneliners'. Eén A4-tje, ook handig voor de verkiezingen!

- Na ruim 10 jaar eindelijk weer grootschalig onderzoek naar recreatiertoerisme in Nederland
- 787 passanten en ligplaatshouders beoordelen kwaliteit jachthavens en steden in IJsselmeergebied
- 52% deelnemers heeft vaste ligplaats in IJsselmeergebied, 48% komt uit rest van Nederland, Duitsland, Zwitserland en België.
- 27% passanten komt voor het eerst met de boot in de haven/stad
- Lelystad, Monnickendam, Volendam en Makkum verhoudingsgewijs vaak nieuwe bestemming
- Gemiddelde verblijftijd van passanten in een jachthaven 1,8 dagen
- Vergrijzing watersport sinds 1993 dramatisch, 74% ouder dan 50 jaar
- Gemiddeld aantal personen aan boord daalt van 2,9 in 1993 naar 2,4 in 2013
- Aantal kinderen op zeiljachten daalt, (klein)kinderen op motorboten neemt toe
- Grootste groep kinderen aan boord is ouder dan 15, jonge kinderen in Almere en Monnickendam
- Schepen in 20 jaar tijd gemiddeld bijna een meter langer
- 5% van de boten van passanten is gehuurd of geleend
- Bijna 20% van de boten wordt ook gebruikt door derden, vrienden en (klein)kinderen
- Aantal vaardagen actieve watersporters in 10 jaar tijd met ruim 10% gedaald
- Bij 70% havens en steden kritiek op kwaliteit WIFI, verbindingen internet grootste knelpunt
- Voorzieningen en kwaliteit jachthavens belangrijkste motief om stad te bezoeken
- "Passantenparticipatie", havens krijgen 360 opmerkingen over voorzieningen en 328 adviezen
- 96% beoordeeld prijs-kwaliteitverhouding deelnemende havens "voldoende" tot "uitstekend"
- Gemiddeld rapportcijfer havens 8,2, hoogste score voor Marina Volendam (8,7)
- Havenkantoor belangrijkste informatiepunt toeristische mogelijkheden (29%), dan internet (23%)
- Colleges van B&W krijgen 164 opmerkingen over voorzieningen en 269 adviezen
- Teruglopend winkelaanbod in veel plaatsen grootste knelpunt
- Gemiddeld rapportcijfer deelnemende steden 7,7, hoogste score voor Hoorn (8,4)
- Hoorn passeert Enkhuizen en wordt meest aantrekkelijke vaardoel in IJsselmeergebied
- Respons in sommige plaatsen hoog, in andere plaatsen laag. Inzet havenmeester en "gunfactor" belangrijk voor respons.
- Watersporters actief volkje, stadswandeling/wandelen op eerste plaats
- 44% deelnemers heeft fietsen aan boord, 4% huurt fiets
- Bushalte bij haven belangrijk, bijna 25% maakt gebruik van openbaar vervoer
- Haven als transferium, 50% bezoekt ook achterland van plaats/stad
- Omgeving van Blokzijl, Vollenhove en Jachthaven Andijk aantrekkelijk
- Watersporters besteden gemiddeld ruim € 115 per boot per dag in havens en steden
- Bijna 60% bestedingen gaat naar horeca en boodschappen/supermarkt
- Sinds 2002 bestedingen aan lig- en passantengeld omhoog, boodschappen dalen, horeca stijgt
- Watersport belangrijk voor in stand houden voorzieningen en woon- en werkklimaat
- Tarieven en toeristenbelasting grootste aandachtspunt voor Colleges B&W
- Babyboomgeneratie met pensioen, 32% respondenten wil in komende jaren meer gaan varen
- 15% wil in komende 5 jaar boot verkopen, 25% misschien
- 14% deelnemers overweegt aanschaf nieuwe of andere boot
- Verloop havens: 5% van 709 jachteigenaren wil van ligplaats veranderen, 11% misschien
- Een tevreden passant is in 16% van de gevallen een potentiële ligplaatshouder
- 45% deelnemers laat e-mailadres achter en krijgt PDF van onderzoek toegestuurd